

דגם תשובות לשאלון בסוציולוגיה, 2 יח"ל, מס' 65281, קיץ תשפ"א

בבדיקת התשובות יש להיעזר במקורות הביבליוגרפיים, בתוכנית הלימודים ובדגם התשובות.
יש לבדוק אם תשובת התלמיד משקפת ידע, הבנה ושימוש במושגים מתאימים.

פרק ראשון

יש לענות על אחת מן השאלות 1-2.

תשובה 1	התאוריה הפונקציונליסטית	ניקוד
הסבר והצג	על הנבחן להסביר ולהציג באמצעות שני מושגים / עקרונות מן התאוריה למה אירועי ספורט ממשיכים להתקיים למרות המגבלות. <u>מושגים אפשריים מן התאוריה:</u> סדר חברתי ויציבות חברתית / פונקציה (תפקיד) / פונקציה גלויה / פונקציה סמויה / צורך חברתי / דיספונקציה. <u>הסבר ויישום:</u> פונקציה (פונקציה גלויה) של אירועי הספורט: היא בידור והנאה. פונקציה סמויה: פורקן תסכול ומתח. קיום אירועי ספורט שומר על הסדר החברתי, על היציבות החברתית. אירועי הספורט ממלאים צרכים חברתיים של חברות וגיבוש. דיספונקציה של קיום אירועי הספורט באופן מקוון: בזבוז משאבים. • תתקבל כל תשובה רלוונטית שתכלול את יישום מושגי התאוריה ביחס לספורט / לקיום משחקים ללא קהל.	ציון המושג $20\% \times 2$ יישום $30\% \times 2$

מקור: תרבות, עמ' 26-27, 31.

תשובה 2	תאוריית הקונפליקט	ניקוד
הסבר והצג	על הנבחן להסביר ולהציג באמצעות שני מושגים / עקרונות מן התאוריה את המאבק סביב קיום אירועי ספורט למרות המגבלות. <u>מושגים אפשריים מן התאוריה:</u> מאבק / יחסי כוח / אי-שוויון / כוח ושליטה / משאבים מוגבלים / שדה קרב / שינוי חברתי. <u>הסבר ויישום:</u> בין הרשויות (ראשי הרשויות) לאוהדים יש מאבקי כוח ושליטה בנוגע למשאב המוגבל: אירועי הספורט הנערכים במגבלות מגפת הקורונה. שדה הקרב: משחקי הספורט. ישנו מצב של אי-שוויון בין ראשי הרשויות בעלי המשאבים השולטים בקבלת ההחלטות ובין האוהדים חסרי המשאבים. • תתקבל כל תשובה רלוונטית.	ציון המושג $20\% \times 2$ יישום $30\% \times 2$

מקור: תרבות, עמ' 27-28, 31.

פרק שני

יש לענות על שתיים מן השאלות 3-6.

תשובה א3	קונפורמיות	ניקוד
הסבר	קונפורמיות – שינוי בהתנהגות בעקבות לחץ חברתי (אמיתי או מדומה).	30%
הצג	על הנבחן להציג <u>שני</u> גורמים לקונפורמיות: הרצון להיות אהוד ומקובל, החשש להיות חריג.	15% x 2
יישום	על הנבחן להתייחס לגורם <u>אחד</u> : <u>הרצון להיות אהוד ומקובל</u> : מאחר שחבריו מכנים אותו בכינויי גנאי, עידן חושש שהופעתו במופע הריקוד תפגע במקובלות החברתית שלו. • תתקבל כל תשובה רלוונטית שמתייחסת לגורמים המשפיעים על רמת הקונפורמיות.	40%

מקור: קבוצה, עמ' 60-61.

תשובה ב3	חיברות מגדרי לתפקידי מין	ניקוד
הסבר	חיברות מגדרי לתפקידי מין היא התהליך שבו האדם לומד את תפקידי המין המצופים ממנו בהתאם למינו (זכר או נקבה). [תפקידים אלו נלמדים בתהליך החיברות באמצעות סוכני החיברות השונים כמו משפחה וחברים; מן הלידה ובמשך כל החיים]	60% הסבר
יישום	הבנות צפויות ללמוד בתהליך החיברות המגדרי שמצופה מהן להיות עדינות, יפות, רגישות וכדומה. בין היתר, מצופה מהן לרקוד. ואילו הבנים לומדים שלא מצופה מהם לרקוד משום שהריקוד מזוהה עם נשים / בנות. מצופה מן הבנים להיות חזקים, גיבורים וכדומה.	40% יישום

מקור: חיברות, עמ' 112-115.

תשובה א4	מסקנה מן הטבלה	ניקוד
הצג	על הנבחן להציג <u>שתי</u> מסקנות: • בשנת 1980 בקבוצת הגיל הצעירה 25-29 שיעור הרווקים במגזר היהודי גבוה משיעור הרווקים במגזר הערבי – 33% יהודים לעומת 26% מוסלמים. • גם שיעור הרווקות במגזר היהודי גבוה בקבוצת גיל זו משיעור הרווקות במגזר הערבי – 19% מקרב היהודיות ו-16% מקרב המוסלמיות. (!) כל תשובה רלוונטית תתקבל.	מסקנה: 25% x 2 ביסוס מן הטבלה: 25% x 2

תשובה ב4	קוהביטציה	ניקוד
הסבר	קוהביטציה – זוג המתגורר יחד שלא במסגרת נישואים עם או בלי ילדים.	60%
הדגם	על פי הנתונים בטבלה, שיעור הרווקים והרווקות במגזר היהודי ובמגזר הערבי הוא גבוה. סביר להניח, שכמה מן המשתתפים בסקר חיים בזוגיות שלא במסגרת נישואים (תופעה מקובלת בחברה הפוסט מודרנית).	40%

מקור: משפחה, עמ' 32.

תשובה א5	סטייה חברתית	ניקוד
מהי	סטייה חברתית היא התנהגות הנתפסת כהפרה של החוקים או הנורמות החברתיות.	45%
האם	(!) תתקבל כל תשובה מנומקת: <u>אפשרות א'</u> : לא סטייה חברתית – אב האוסף את ילדו/ילדתו אינו נחשב "סוטה", מפני שיש אבות שאוספים את ילדיהם מן הגן בסוף יום הלימודים. <u>אפשרות ב'</u> : כן, סטייה חברתית – אב שאוסף את ילדו/ילדתו מן הגן בסוף יום הלימודים נחשב "סוטה", מפני שרק אבות מעטים מצליחים לאסוף את ילדיהם בשעה מוקדמת. (!) לקבל גם תשובה: לא ניתן לקבוע האם זו סטייה בשל יחסיות הסטייה.	כן/לא 10% נימוק 45%

מקור: קבוצה, עמ' 71.

תשובה ב5	מגדר	ניקוד
הסבר	מגדר הוא ההיבט התרבותי של המין; המשמעות המיוחסת בחברה מסוימת ובתרבותה להבחנה הביולוגית; התנהגויות המצופות מבעלי הסטטוס: גבר/אישה, נער/נערה, ילד/ילדה. (חיברות, עמ' 112). הציפיות החברתיות בנוגע להתנהגות הנאותה מצד נשים ומצד גברים (תרבות, עמ' 69).	60%
הדגם	היום מצופה מן האב לאסוף את ילדו מן הגן. מצופה מנשים לאסוף את ילדיהן מן הגן כי רק אבות מעטים עושים זאת. מצופה מאבות וגם מאימהות לאסוף את ילדיהם מן הגן בסוף יום הלימודים. (!) לקבל כתשובה מלאה גם התייחסות לנושא המעורבות של האבות בחיי הילדים.	40%

תשובה א6	תרבות הצריכה	ניקוד
הסבר	תרבות הצריכה – חברות בנות זמננו מטפחות את הצריכה, את הקנייה ואת השימוש בסחורות לשם ביטוי סגנון חיים.	50%
הדגם	על פי הפתיח, תופעת הקניות ברשת נפוצה כיום בכל שכבות האוכלוסייה / מרכזי הקניות מאבדים לקוחות לטובת האתרים המקוונים. (!) לא צריך לציין בקבוצת השתייכות מתוך בחירה או חובה, כי זה לא נדרש בשאלה. (!) תשובה נוספת: בעלי החנויות שהיו להם חנויות מקוונות לפני הקורונה הפכו לקבוצת/יחידת התייחסות עבור שאר בעלי החנויות.	50%

מקור: תרבות, עמ' 156.

תשובה ב6	קבוצת השתייכות וקבוצת התייחסות	ניקוד
הסבר	קבוצת השתייכות – קבוצות שבהן אנו חברים. קבוצת התייחסות – קבוצות שאליהן איננו משתייכים, אך מתייחסים אליהם (באופן חיובי, משווה או שלילי).	30% x 2
הסבר	יישום קבוצת השתייכות – בני נוער/מבוגרים הקונים ברשת הם חלק מקבוצת ההשתייכות/יחידת השתייכות "קונים ברשת" מתוך בחירה. יישום קבוצת התייחסות – מבוגרים רואים בצעירים הקונים ברשת קבוצת התייחסות נורמטיבית. מכיוון שהם רוצים להיות חלק מקבוצה זו, הם מאמצים את הנורמות של קבוצה זו.	40%

מקור: קבוצה, עמ' 39-40.

פרק שלישי

יש לענות על שתיים מן השאלות 7-10.

תשובה 7א	סנקציה	ניקוד
מהי	סנקציה – תגובה (חיובית או שלילית) על מילוי או אי מילוי נורמה.	40%
ציין והדגם	הסנקציה היא האיום שמאיימת הבת על אימה שאם שוב תצא האם מן הבית, לא תצלצל הבת אליה. מדובר בסנקציה שלילית לא פורמלית, משום שהיא אינה מעוגנת בחוק, במסמך רשמי או בתקנון.	זיהוי סוג סנקציה 20% יישום 40%

מקור: תרבות, עמ' 54.

תשובה 7ב	"האני במראה" של קולי	ניקוד
ציין והסבר	1. אנו תופסים כיצד אחרים תופסים את התנהגותנו. <u>יישום:</u> ההורים המבוגרים תופסים שילדיהם תופסים אותם כזקוקים לעזרה. 2. אנו תופסים מהו שיפוטם של אחרים בנוגע להתנהגותנו. <u>יישום:</u> ההורים המבוגרים תופסים שילדיהם תופסים אותם כתלותיים וכלא עצמאיים. 3. אנו מעריכים את התנהגותנו בהתאם לתגובות האחרים כלפיה. <u>יישום:</u> אנו מעריכים את עצמנו כחלשים ומבקשים עזרה מילדינו ואישור לפעולותינו. (!) תתקבל כל דוגמה רלוונטית.	ציין 13% 3 יישום 20% 3

מקור: חיברות, עמ' 23.

תשובה 8א	סביבות אקולוגיות	ניקוד
ציין הסבר הדגם	על הנבחן לציין ולהסביר שתי סביבות אקולוגיות ולהדגים אחת מהן מן הקטע. סביבת ה"מיקרו" – הסביבה המיידית והראשונית בהשפעתה. <u>יישום:</u> הילדים עבור הוריהם. סביבת ה"מסו" – כוללת את היחסים ואת ערוצי התקשורת בין יחידות מיקרו שונות. <u>יישום:</u> הקשר בין עובדי בית האבות למשפחה. סביבת ה"אקסו" – כוללת אירועים וקשרים שהפרט אינו מיוצג בהם פיזית, אך הם משפיעים עליו. <u>יישום:</u> שיעור הנדבקים בבתי אבות אחרים. סביבת ה"מאקרו" – כוללת את ההשפעה הרחוקה ביותר. <u>יישום:</u> מגפת הקורונה העולמית. (!) תתקבל כל דוגמה רלוונטית.	ציין 10% 2 הסבר 20% 2 הדגם 40%

מקור: חיברות, עמ' 109-110.

תשובה 8ב	צרכים אינסטרומנטליים וצרכים אקספרסיביים	ניקוד
הסבר והדגם	על הנבחן להסביר מה הם צרכים אינסטרומנטליים ומה הם צרכים אקספרסיביים, ולהדגים אחד מסוגי הצרכים מן הקטע. צרכים אינסטרומנטליים – צרכי הגנה וקיום. <u>יישום:</u> הצורך לדאוג למזון ולבריאות. צרכים אקספרסיביים – צרכים חברתיים רגשיים. <u>יישום:</u> הצורך בחום באהבה בתחושת שייכות.	הסבר 30% 2 הדגמה 40%

מקור: קבוצה, עמ' 9.

ניקוד	גישת האינטראקציה הסימבולית	תשובה 9א
ציון מושג $20\% \times 2$ הסבר $30\% \times 2$	על הנבחן להסביר באמצעות שני מושגים / עקרונות מתוך גישת האינטראקציה הסימבולית את חוסר ההסכמה המתואר בקטע בין המבוגרים ובין ילדיהם. <u>מושגים</u>: מצב חברתי / יחסי גומלין (תקינים / לא תקינים) / אינטראקציה חברתית / משא ומתן / הבניה חברתית של המציאות / הגדרת מצב / הגדרת מצב משותפת / היעדר הגדרת מצב משותפת / פרשנות סמלית להתנהגות האחר / סמל / השפעה חברתית / הערכה רפלקטיבית. <u>יישום</u>: — אינטראקציה חברתית: החברה ומרכיבי התרבות בחברה הם תוצר של אינטראקציה חברתית שבה אנו מעניקים הסבר או פירוש להתנהגות האנשים שבאים איתנו במגע — באינטראקציה בין הילדים ובין הוריהם המבוגרים מפרשים את התנהגות ילדיהם כהתערבות בחיים הפרטיים וכפגיעה בעצמאותם. לעומתם, הילדים מפרשים זאת בדאגתם לבריאות ההורים. — הגדרת מצב: היא האופן שבו הפרט מפרש את המציאות החברתית באופן סובייקטיבי באמצעות הפרשנות שהוא נותן לסמלים. כדי להגיע להגדרת מצב משותפת בין ההורים ובין ילדיהם צריך להסביר להם מה הן הסכנות ולתת להם את זכות הבחירה. — בין ההורים ובין הילדים אין הגדרת מצב משותפת. כלומר, אין הסכמה על הפרשנות הסמלית / אין הסכמה על המשמעות הסמלית של שמירה על ההורים בזמן מגפת הקורונה. הילדים מגדירים את המצב כשמירה על בריאותם; שהם מגנים על ההורים, ואילו ההורים מפרשים זאת כפגיעה בעצמאותם; פגיעה ביכולתם לנהל את חייהם בעצמם. — הפרשנות המשותפת של המציאות דרך אינטראקציה, יחסי גומלין בין ההורים ובין ילדיהם — משתנים ועוברים תהליך מתמיד של הבניה חברתית של המציאות. היחס כלפי המבוגרים נבנה על פי פירוש המציאות על ידי הילדים. (!) תתקבל כל תשובה רלוונטית.	ציין והסבר

מקור: חיברות, עמ' 30.

ניקוד	ערכים	תשובה 9ב
הצגת ערך $20\% \times 2$ יישום $20\% \times 2$ בחירת התלמיד בערך והנימוק 20%	על הנבחן להציג שני ערכים שבאים לידי ביטוי בקטע ולנמק לפי איזה ערך הוא בוחר לנהוג. • עזרה לזולת — הילדים דואגים לצורכי הוריהם המזדקנים — אדם מבוגר זקוק לעזרה. • שוויון — אדם זקן יכול לתרום מניסיון חייו, מחוכמת חייו — תרומתו הופכת אותו לשווה ערך במשפחה — מבוגרים יכולים לקבל החלטה על חייהם בדיוק כמו אחרים. • אוטונומיה — צריך לשאול את המבוגרים מה הם רוצים. • בריאות — הזקנים שישמרו על עצמם — הילדים רוצים לשמור על בריאות הוריהם. • עצמאות — הזקנים רוצים לשמור על עצמאותם ומרגישים שהיא נפגעה בתקופת המגפה. • כבוד למבוגר — צריך לתת כבוד למבוגר. • זכות בחירה — לשאול את הזקן מה לעשות. • חופש הביטוי — תנו לזקן להשמיע את קולו, לתת לו לדבר. • שיתוף — תשתפו את הזקן בדברים שקשורים אליו "בוא נחשוב ביחד". • אחריות — על הילדים לתפוס את עצמם כמבוגר האחראי.	הצג

מקור: תרבות, עמ' 50 (מושג "ערך תרבות").

ניקוד	תשובה 10א בעיה חברתית	
50%	הגדרתה של תופעה חברתית כבעיה חברתית מצדיקה מבחינת הציבור את השקעת המשאבים הנדרשים לטיפול בה / מביעה את עמדתם של יחידים, קבוצות או מגזרים, על פי רוב, בעלי השפעה ונגישות לאמצעי התקשורת / זוכה להסכמה בציבור הרחב ולרוב נסמכת על נתונים רשמיים ויש הסכמה בנוגע לערכים הנפגעים בשל התופעה הנדונה.	הסבר
50%	הבעיה החברתית היא "גילנות" – יחס פטרנליסטי כלפי המבוגרים בחברה. יש הסכמה בנוגע לערכי האוטונומיה / כבוד המבוגרים. יש נתונים רשמיים על חיכוכים במשפחה ועל הבידוד הארוך שנכפה על הקשישים בגלל מגפת הקורונה. (!) לקבל גם בעיה חברתית נוספת – יחס הילדים להורים המבוגרים.	יישום

מקור: משפחה, עמ' 142.

ניקוד	תשובה 10ב אוניברסל תרבותי	
30% x 2	על הנבחן להציג שני מאפיינים של המשפחה הפוסט-מודרנית. <u>מאפייני המשפחה הפוסט-מודרנית:</u> צורות חדשות של משפחה, עלייה בשיעור הגירושין, ירידה בשיעור הילודה, ירידה בערך מוסד המשפחה, ירידה ביציבות המשפחה, עלייה באוטונומיות פרטים במשפחה, ציפייה להגשמה עצמית ואושר אישי על חשבון המחויבות במשפחה, הפונקציות של המשפחה מתמעטות ועוברות למוסדות חברתיים אחרים כבתי אבות, יחסי סמכות הופכים ליחסי שוויון, שימוש ברפואה טכנולוגית מתקדמת לשם הולדה ואפשרות ללדת בגיל מבוגר יחסית.	הצג
40%	על הנבחן להדגים אחד מן המאפיינים מן הקטע. הפונקציות של המשפחה מתמעטות ועוברות למוסדות חברתיים אחרים כבתי אבות – על פי הקטע, קשישים רבים שוהים בבתי אבות. ירידה בערך מוסד המשפחה – על פי הקטע, קשישים רבים שוהים בבתי אבות, בעבר היו מתגוררים עם הילדים בבית. ציפייה להגשמה עצמית ואושר אישי על חשבון המחויבות במשפחה – הילדים עסוקים בקריירות שלהם ופחות פנויים לטיפול בהורים המזדקנים.	יישום

מקור: משפחה, 118-119.